

דף ראשון

בין הדף היומי ופרשת השבוע

העוסק במצווה פטור מן המצווה

יוצא, אפוא, שלמתעסקים בקבורתם של נדב ואביהוא היה להם מספיק זמן להיטהר מראש חדש ועד ערב פסח. כך גם לגבי נושאי ארונו של יוסף, שבמשך למעלה מעשרה חדשים לא נשאוהו. שהרי חנו בהר חורב בראש חדש סיון ולא נסעו משם עד עשרים באייר של שנה הבאה.

לכן מסבירה הגמרא שמדובר בטמאי מת מצווה שיום השביעי לטהרתם חל בערב פסח. ולכאורה מדוע נטמאו למת המצווה הלא יש להם מצוות פסח? – אלא מכאן שהעוסק במצווה פטור מן המצווה.

ראיה זו מצטרפת לראיה הקודמת שהביאה הגמרא מהפסוק העוסק בחיוב קריאת שמע 'בשבתך....ובלכתך'. ולומדת הגמרא, הלוא ניתן היה לכתוב בלכתך, מדוע כתוב 'בלכתך'?. אלא ללמדך מה ההליכה בדרך היא למטרת רשות, 'בלכתך' = 'לכת-לך'. כך החייבים בקריאת שמע הם רק אלה הנמצאים במצב של 'רשות'. זאת להבדיל מאדם הנמצא במצב של עשיית מצווה, שהיא לא 'לך-בשבילך' ולכן פטור. הדוגמה שהגמרא נותנת היא חתן הטרוד בטרדת מצוות הנישואין, הפטור מקריאת שמע.

מסבירה הגמרא ששתי הראיות נצרכות. ראיית הטמאים ופסח שני נצרכת משום שלולא ראייה זו הייתי חושב שכאשר מדובר בביטול מצווה שהחיוב עליה הוא כרת כפסח, אז לא אומרים עוסק במצווה פטור ממצווה. וכן צריכים את החתן כדי לומר שעל אף שהעיסוק במצווה מבטל את עשיית המצווה תוך זמנה, בכ"ז אומרים את הכלל של עסוק במצווה פטור מן המצווה. שכן זמן החתונה הוא בזמן ק"ש ממש להבדיל מהטמאים שהתעסקו במתים שבוע לפני קרבן הפסח.

ומוסיף רש"י בהסברו לדברי הגמרא שיש לימוד מיוחד מחתן. חתן זה למעשה אינו טורח ועושה, אלא אחרים טורחים למענו והוא רק טרוד במחשבותיו על המצווה אותה הוא הולך לקיים. אף על פי כן פטור, שכן הקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה.

גם במלאכת המשכן היו מן הסתם אלו שהם יותר מבחינת 'לעשות בזה ובכסף...' ואלו שהם יותר בחינת 'לחשוב מחשבות' אך כולם נמנו על אלו שעסקו במצוות מלאכת המשכן.

ראש חודש ניסן, אירועיו והפרשיות שנאמרו בו, מכריחים את נסיבות הראייה מפסח שני. יחד עם הראייה המובאת מהחתן הפטור מקריאת שמע בליל חופתו אפילו בגין טרדת מצווה, יש לנו מקור לדברי משנתנו שהעוסק במצווה פטור מן המצווה.

פרשתנו מסיימת כאמור בציפייה ל"ויקרא אל משה". בהמשך לפרשה מופיעים שמונת ימי המילואים ושיאם ביום השמיני החל בר"ח ניסן, הנזכר בפרשתנו כיום הקמת המשכן.

הקמת המשכן וחנוכתו מהווים גילוי בקשר בינינו לבין קודשא בריך הוא. בבחינת שהחתן, הקב"ה, זה המצרף כאמור מחשבה טובה למעשה, בא לגור אצל הכלה, עם ישראל. אף כאן חברו להם החתן ויום השראת שכינתו, ר"ח ניסן, יחדיו.

יה"ר שתשרה שכינה במעשה ידניו.

פרשתנו מסיימת בהתרגשות רבה של סיום מלאכת המשכן והקמתו, הנעשים בעיקר ע"י משה. אחד הפסוקים הממחישים זאת הנו: "וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן וַיִּשֶׂם אֶת מִכְסֵה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְמַעְלָה..." (שמות מ', יט).

בפסוק זה כבר נתקלנו בתחילת השבוע בלימוד הדף היומי במסכת סוכה דף כא עמוד א' ממנו לומדת הגמרא שאוהל לעניין טומאה נחשב רק אם נעשה בידי אדם (וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל). הלימוד הוא באמצעות גזירה שווה של המילה אוהל המופיעה כאן ובפסוק "אדם כי ימות באוהל" בפרשת פרה, המלמדת אותנו על טומאת האוהל.

פרשת פרה והטהרה מטומאת מת קושרת אותנו לנושא אחר שלמדנו בדף היומי, כפי שנראה להלן.

במסגרת תיאור סיום מלאכת המשכן מופיע גם הפסוק: "וַיִּדְבַּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר בַּיּוֹם הַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ תִּקְיָם אֶת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד". (שמות מ', א-ב). כאן נוקבת התורה לראשונה בתאריך א' בניסן בו צווה משה להקים את המשכן.

השבוע אנו גם למדים בדף היומי משנה במסכת סוכה דף כה עמוד א'. וכך לשון המשנה: "שלוחי מצווה פטורים מן הסוכה חולים ומשמשיהם פטורים מן הסוכה אוכלים ושותים עראי חוץ לסוכה". הגמרא בזיקה למשנה זו מנסה לברר מהו המקור לכלל זה של "העוסק במצווה פטור מן המצווה".

בין שלל הראיות שמנסה הגמרא להביא, קיימת גם ראייה מפרשית 'פסח שני' המופיעה בספר במדבר. מספרת התורה "וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לִנְפֹשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא" (במדבר ט' ו'). מבררת הגמרא במסכת סוכה דף כה עמוד א', מי היו אותם אנשים?

מביאה הגמרא שתי דעות:

רבי יוסי הגלילי אומר נושאי ארונו של יוסף היו.

רבי עקיבא האומר מישאל ואלצפן היו שהיו עוסקין בנדב ואביהוא.

הגמרא דוחה את שתי הדעות הנ"ל. סיבת הדחייה היא הידיעה הברורה, שהמשכן הוקם בר"ח ניסן.

ומסביר רש"י על הגמרא שהרי באחד בניסן הוקם המשכן ושני לו (בב' בניסן) שרף אלעזר את הפרה שִׁיזו על טמאי מת שבהם לעשות פסחיהם בטהרה.

מניין רש"י לומד זאת?

רש"י לומד זאת מהגמרא במסכת גיטין דף ס' עמוד א'. שם אומרת הגמרא שר"ח ניסן, יום הקמת המשכן, נאמרו בו שמונה פרשיות ואלו הן: פרשת כוהנים ופרשת לויים ופרשת טמאים ופרשת שילוח טמאים ופרשת אחרי מות ופרשת שתויי יין ופרשת נרות ופרשת פרה אדומה. לכן בו ביום, בר"ח ניסן, היזו על המתים, אפר פרה אדומה.

ממשיך רש"י ואומר שהלא באחד בניסן הוקם המשכן והוא שמיני למילואים ובו מתו נדב ואביהוא.